

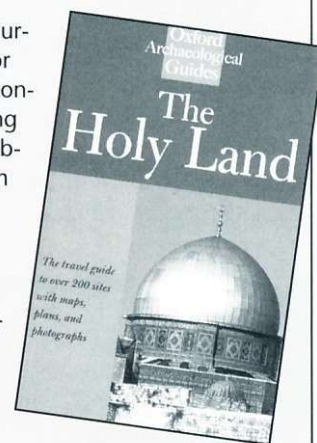
Så kan det næsten ikke gå galt

Der er ikke noget så ærgeligt, som at komme hjem fra en dyr rejse til Israel og erfare at være gået lige forbi enestående bibelarkæologiske steder uden at vide det. Næsten lige så galt er det at komme hjem fra en rejse - blot for at læse i TEL, at den forklaring som guiden kom med i Jerusalem slet ikke holder stik. Hjælpemidlet til at undgå den slags situationer - en kompetent og vel-illustreret arkæologisk guide til det Hellige Land - er nyligt genudgivet fra Oxford University Press som en del af en ny serie 'arkæologiske guides' til forskellige relevante lande. Det er en oplagt håndbog for den, der vil rundt i Israel på egen hånd - men også en nærmest u-undværlig håndbog for rejseledere til Det hellige Land. Her er både en ganske fornuftig prioritering af, hvilke steder, der for en turist må anses for vigtige, med enkle overskuelige skitser samt museernes åbningstider.

Bogen, der er opdateret i løbet af 1997, rummer på de knap 490 sider alle væsentlige bibelarkæologiske steder i Israel (over 200 stk.). For hvert sted gives ikke blot en forklaring på stedets historie i bibelsk tid, men også hvordan det har været beboet, bebygget eller brændt op gennem byzantinsk tid, korsfarer- og mameluktid - helt frem til sidste århundrede. På den måde gives der saglige forklaringer på, hvordan bestemte steder er kommet til at se ud som om det er fra bibelsk tid, imens de måske først er anlagt i løbet af de seneste 200 år (som f.eks. gravhaven i Jerusalem).

Første tredjedel af bogen er en grundig gennemgang af de utroligt mange steder i Jerusalem og nærmeste omegn, der har bibelsk-arkæologisk interesse. Her er inspiration mange lange ophold i byen. Resten af bogen guider læseren sikkert rundt i resten af landet.

Jerome Murphy-O'Connor har en solid konservativ tilgang til sammenkoblingen mellem de bibelske skrifter og de enkelte arkæologiske fund. Det gør bogen til en - kort sagt - saglig, brugbar og troværdig guide.

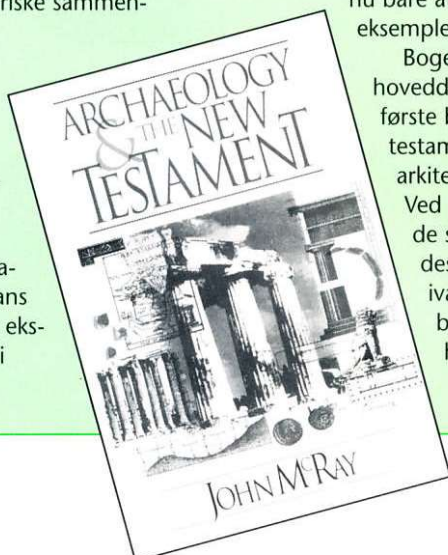
kws

The Holy Land, 4 udg.
(Oxford Archaeological Guides)
Jerome Murphy-O'Connor
Oxford University Press, England.

Koncentreret sag til bedre forståelse af det Ny Testamente

Overfor dette blads læsere behøver man næppe argumentere for vigtigheden af at beskæftige sig med den bibelske verdens materielle, kulturelle og historiske virkelighed. Mange vil at egen erfaring vide, hvordan Bibelens tekster får ny dybde, når man har prøvet at tørste efter vand i den israelske sommerhede; stået ved Grædemuren i Jerusalem eller gravet efter potteskår på Tel Jizre'el. Her kommer den bibelske arkæologi ind i billedet, som kilde til den viden, der er med til at sætte de bibelske beretninger ind i deres rette historiske sammenhæng!

En af dem, der igennem mange år professionelt har beskæftiget sig med og undervist i arkæologi, er John McRay, der er professor i Ny Testamente ved Wheaton College i USA. Hans omfattende viden og ekspertise har resulteret i

bogen »Archaeology and the New Testament«, der er en større sag på mere end 400 sider. Seriøst og detaljeret gennemgår McRay den arkæologiske viden om byer og steder, der har relevans for det Ny Testamente. Bogen er en sand guldgrube for den bibellæser, der kunne tænke sit at vide mere om, hvordan Jerusalem så ud på Jesu tid; hvad Paulus så på sine rejse i den græsk-romerske middelhavsverden eller hvad der egentlig er tilbage af nogle af de småbyer, der dannede rammen om megen af Jesu gerning. For nu bare at nævne nogle få eksempler.

Bogen er inddelt i 4 hoveddele, hvoraf den første behandler den nytestamentlige verdens arkitektur og byplaner. Ved Jesu fødsel herskede som bekendt Herodes den Store, der iværksatte et enormt byggeprogram, der har efterladt sig tal-

rige arkæologiske spor. Herodes' stor-slåede byggerier i Jerusalem såvel som udenfor er emnet for bogens anden del. Arkæologiens vidensbyrd, der kan kaste lys over mange af de steder, der er nævnt i forbindelse med Jesu liv og tjeneste er emnet for 3. del, mens 4. del handler om arkæologien og kirken. Her får læseren et indblik i den verden, der var rammen om de første kristne menigheders liv i bl.a. Lilleasien og Rom.

Bogen er stofmættet og koncentreret og vil være velegnet som opslagsbog. Den har et godt introducerende kapitel om den rolle, arkæologien spiller for forståelsen af det Ny Testamente, samt en glimrende forklaring af nogle arkæologiske metoder og teknikker. Som en yderligere hjælp til forståelse af bogens indhold er der en ordliste med forklaringer på en række anvendte arkæologiske fagudtryk. »Archaeology and the New Testament« kan varmt anbefales til den, der vil vide mere om, hvad arkæologien kan bidrage med til en bedre forståelse af det Ny Testamente.

Jan Dalsten Sørensen

Archaeology and the New Testament,
John McRay
Baker Book House, USA.